

בנקודות יבשה, ובמקום שבו היתה פירצה באיזור ג'בל-ערכי לא היתה משמעות אופרטיבית להתקדמות כוח ב' מכוח-המילואים שם. ריכוז כוחות כה גדולים של צה"ל בתאיטח קטדיחסי, ובחלקו הגדול קשה לתנועה, גרם סירבול רב ופגם בגמישות ההפעלה. אחר המחללים החשובים בניהול

הקרב היה כניסתו של גודרהסדר למארב, והמהלכים שכאו כתוצאה מכך. אין ספק ששליחתו של גודרהסדר, אחרי יום של לחימה, באשר רוב תחמושתו אזלה, אל תוך מעבר הררי באמצע הלילה היא מעשה איולול.

לא ברור אם למקבלי החלטה זו היו נתונים מודיעיניים על עוצמת הסורים במעבר, או אם עשו מאמץ לקבלם. אולם מחובתו של איש-צבא מיקצועי היתה להניח כי שטח-מפתח כזה עשוי להיות תפוס עלייד האוייב, ולאבטח את התנועה במעבר עליידי ביצוע פעולה מתואמת של כוח משולב לתפיסת שני עבריו.

אולם המחדל העיקרי היה בעצירת הכוח שהתקדם לכביש-ביירות-דמשק והיה אך כססע ממנו. לא היה בכך כדי לסייע בחילוץו של הכוח התקוע, שכן הטיבה סדירה היתה רחוקה משם, ולא יכלה להגיש סיוע — מה גם שבסופו של דבר חולץ הכוח עליידי

ארטילריה, בעוד החטיבה יושבת באיזור עמיק. החשב שאם ההתקדמות תחשוף את אגפה הימני לא היה לו על מה להתבסס, שכן היו באיזור די והותר כוחות כדי לחפות על אגפה ואף להמשיך בהתקדמות, לאגוף את המיצר ממערב ולהגיע לעורפו (אף כי ייתכן שפעולה זו היתה מתארכת אל מעבר למועד הפסקת-האש).

על כל פנים, צעד בלתי-מובן זה הוא שמנע את הגעתו של צה"ל לכביש ביירות-דמשק, ובכך חרץ את גורל המערכה.

ליקויים בסייסי

בחינת פעולתו של צה"ל בגיורה מעלה כי זו היתה פעולה של "גישה ישירה", המתבססת על הפעלת גישה ודופות.

ישנה נועדה לשחוק ולפורר את יחידות האוייב, עליידי מסות גדולות התוקפות מן החזית, בסיוע אווירי וארטילרי מסיבי, זאת בניגוד לגישה העקיפה, המכוונת להוצאת פיקוד האוייב משוויימישקלו וכך להביא להתמוטטותו.

ואכן, הסיקוד הסורי והצבא הסורי לא התמוטטו וניהלו נסיגה סדורה ומאורגנת, תוך הקמת מערך-הכילה, שנועד לעצור את צה"ל או לסחות להשהותו.

אמנם ניתן לאמר כי תנאי-השטח פעלו לטובת הסורים וחיכו התקפה חזיתית, מחוסר אפשרות לאיגופים מקומיים, אולם בחינת הורה מעלה את השאלה האם לא ניתן היה לבצע איגופים עמוקים יותר, לעורפו של המערך הסורי.

אפשרות אחת לאיגוף עמוק היתה דרך מעבר דאהראל-ביידר, דבר שהיה מביא את צה"ל עמוק לעורפו של הצבא הסורי, מנתק את כביש ביירות-דמשק ומעמיד את הדיכוייה מס' 1 במצב שבו נמצא צה"ל של מצפונה והן מדרומה.

איגוף עמוק פחות היה יכול להתבצע בציר מעצראל-שוף-כפריא לרוחבו של ג'בל-ברוק, כאשר מכפריא היו יכולים כוחות צה"ל לנוע דרומה — לעורפם של מערכיקרעון, מיורחה — להשלים את כיתורה של דיכוייה 1, וצפונה, באיזור ריק מכוחות סוריים, לאיזור שתורא, על כביש ביירות-דמשק.

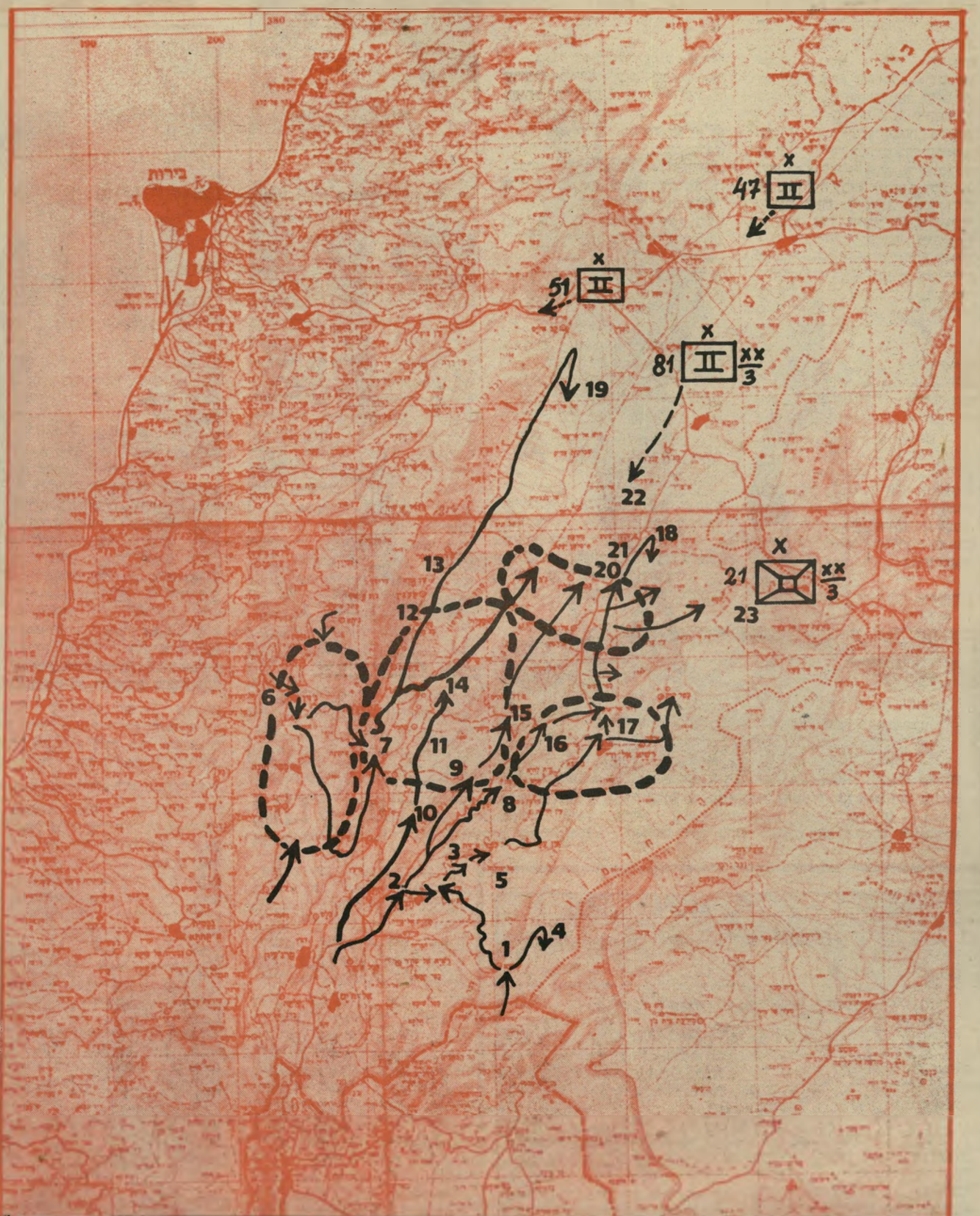
אילו היה אחד מאיגופים אלה, או שילוב של שניהם, מצליח, היה הדבר מביא, לרעתי, להוצאת הסיקוד הסורי משוויימישקל ולהתמוטטות המערך הסורי בבקאע.

כמציאות לא השיג צה"ל הפתעה, לא ברמה הטקטית ולא ברמה האופרטיבית. ההתמהמהות בת' היוםיים בהתקפה על הסורים (בשל השיקולים המדיניים) נתנו לכוחות הסורים בשטח אפשרות להיערך ולהתכונן להתקפה הצפויה. כדי לפצות על-כך היה על הפיקוד לתכנן פעולה אשר תצליח להפתיע את הסורים עליידי קביעת מיתווה וכיווני התקפה שלא נצפו עליידי הסורים, ושלחם לא היו מוכנים.

אולם לא כך קרה. צה"ל תקף בבקאע בצורה שהסורים נערכו לה — פיסית ומחשבתית — במשך שנים, ועל כן הם הצליחו לנהל קרב סדור ומבוקר על אף נחיתותם האווירית והבמיתית.

סיכום הדברים מעלה שהכישלון בבקאע לא היה אך ורק פרי האילוצים המדיניים שוופעלו על צה"ל, אלא גם תוצאה של תיכנון כושל, שאילו נוצאה שרשרת של מחללים וליקויים בכיצוע.

מערובה זו, על מרכיביה, יש בה כדי להצביע על ליקויים בסיסיים בחשיבה, במיומנה ובביצוע. ניתן רק לקוות שבצבא"ל לומדים היטב את לקחי מערכה זו, ומסיקים את מלוא המסקנות.

מיקרא

← צה"ל | סורים | ← תנועות סוריות | חטיבת שיריון | חטיבה ממוכנת

המערכה על הבקאע 1. כוח של צה"ל נע מהר דב שבעא; 2. כוח של נחל ת'ם האוגדה המיוזרחית משמיד טנקים של אש"כ בצומת בורעז; 3. הכפר מימס נכבש ביום ג' אחה"צ; 4. ההתקדמות בוואדי שבעא מופסקת; 5. קרב על הכפר אל-חלו'ה אורך כל יום ד'; 6. כוח שריון תוקף את מיתחם ג'זין. כוח של גולני תוקף מצפון וכוח אחר מדרום; 7. באיזור עין אל-תינה משתבשת החבירה בין שני כוחות של צה"ל. הכוח שבא מדרום יורה על הכוח שבא ממערב; 8. במשך יום ד' מותח כוח א' את ציר הפיתולים מדרום לחוש אל-דיניה; 9. כוח המתקדם על רכס ג'בל ביר אל-דהר מגיע לליביא; 10. כוח צנחנים תופס את זליא; 11. ביום ה' עם בוקר מותקף מערכה של חט' 91 משני עברי הליטאני; 12.

כוח צנחנים מתפרס במורדות המיוזרחים של ג'בל ברך ויורה טילי נ"ט בסורים; 13. חטיבה 7 נשלחת לניצול הצלחה; 14. כוח שריון תוצא את הליטאני ונע לעבר ג'זין; 15. כוח ב' חודר למרכז ג'בל עראבה ונע לכמד אל-לז; 16. כוח א' מתקדם בבוקר יום ה' בציר המרכזי ומשמיד גודד טנקים סורי; 17. עם התמוטטות המערך הסורי מתקדמים כוחות האוגדה המיוזרחית לרשיא אל-ואדי; 18. גודדהסדר נכנס למארב סורי; 19. חטיבה 7 מקבלת מלודה ולהיערך באיזור עמיק; 20. נסיון חילוץ של גודדהסדר נכשל. חלק מכוח החילוץ תקוע תחת אש סורית; 21. גודד ההסדר מחולץ ע"י ארטילריה; 22. בקרב בין צה"ל וחט' 81 מושמדים טנקי טי-72; 23. טנקי טי-72 של חט' ממוכנת 21 מושמדים ע"י הכוח המיוזרחי.